ՔՍԱՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 2480 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ — 19 — ՆՈՅԵՄԲԵՐ — Ն. Տ. 1 — ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ — 1879

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլոյ համ. 10 Մէճ.
» » Գաւառաց » 2 Լիրա
Վեցամսոյ » Կ. Պոլոյ » 3 Մէճ.
» » Գաւառաց » 1 Լիրա
Օտար երկիրներու » 50 Ֆր.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ և աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։
Իւրաքանչիւր թիւ 40 փարա արժէ։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Գուրս կնքած լրագրոյ [illegible] ծախքը խմբագրութեան [illegible]։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր — Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Ղալաթիա Սանտըքճըլար Ճատտէսի թիւ 198, Նորո խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ճանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Զապուած նամակ, յօդուած, ետ չեն տրուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 19 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եգիպտական խնդրոյն վրայ նոր լուր մը չկայ, բայց վերջին կարգադրութեան Փարիզի և Լոնտրայի մէջ ըրած տպաւորութեան վրայ ընդհուպ տեղեկութիւն կրնայ առնուիլ։ Այժմ տարեկան տոկոսներուն յատկացեալ 1,350,000 ոսկոյ գումարին մէկ մասին նկատմամբ լրագրաց մէջ տեսնուած տեղեկութիւնք նպաստաւոր չեն. Կիպրոսի եկամուտներն հազիւ տեղւոյն Անգղիական վարչութեան կը բաւեն եղեր, և այժմ կը ծանուցուի թէ Արեւելեան Ռումէլիի ելմտական տեսուչ Պ. Շմիտ ներկայած հաշուեցոյցն երեսուն և չորս միլիոն ղրուշի մուտք և յիսուն և եօթն միլիոն ղրուշի ելք կը ցուցնէ, յորմէ կը հետևի թէ փոխանակ յաւելուածի՝ 27 միլիոն ղրուշի չափ բաց մը կը տեսնուի, որ գոյացած է եղեր այս տարուան հընձոյ նուազութենէն և իսլամաց գաղթականութենէն։ Այս պարագայից մէջ յառաջիկայ յունուար 1էն վճարելի հրատարակեալ գումարը, 1,100,000 ոսկոյ կիջնէ, ենթադրելով որ միացեալ անուղղակի հասոյթները կարենան հաւաքուիլ ըստ նախատեսութեան։ Արդէն նոյեմբերի ամսոյն ելնելու մօտ է և տակաւին արժեթղթատեարց տէրերուն պատուիրակներն անուանեալ չեն՝ գործադրութեան մանրամասնութիւնները խորհելու և որոշելու համար, ուստի չգիտցուիր թէ արդեօք նոր կարգադրութիւնը կարելի պիտի լինի՞ յունուարի 1էն գործադրել։ Մեր Թուրք պաշտօնակիցներէն ոմանք դիտել կուտան թէ կայսերական կառավարութիւնն իւր ելմտական պարտքը կատարելու համար այս կարգադրութիւնն ընդունեց. Եւրոպա ալ պէտք է իւր աջակցութիւնը տայ անոր յաջողութեան համար։ Մեր Թուրք պաշտօնակիցք կը գանգատին սակայն թէ Եւրոպա մինչև հիմայ իւր ելմտական օգնութիւնը զլացաւ, բայց միշտ բարենորոգում կը խնդրէ, որ առանց դրամի չկրնար լինիլ։ Ուրեմն, կըսեն, եթէ Եւրոպա այս նոր կարգադրութիւնն ալ չյաջողեցնէ, ինչպէս որ կրնայ փոխցուիլ, մեղքն իւր վրայ պիտի մնայ, քանզի կայսերական կառավարութիւնն իւր պարտուց կատարման աշխատեցաւ։ Բայց նայինք Եւրոպա ի՞նչ պիտի ըսէ։

ԿԱՊՈՅՏ ՏԵՏՐԱԿ

Կապոյտ տետրակին պարունակած բազմաթիւ վիճակագրութիւններէն առ այժմ մեր ընթերցողաց կը ներկայեմք հետևեալն, որ ուղղակի Հայաստանի և Քիւրդստանի կը վերաբերի։

Դիտելի է որ Թրօթթըր հազարապետին այս նկատմամբ Անգղիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան ղրկած գրութիւնն ամբողջապէս չէ հրատարակուած, այլ՝ քաղուած մը միայն դրուած է Կապոյտ տետրակին մէջ։

Թիւ 75

Թրօթթըր հիւպատոս — Սոլզպըրի Մարքիզ

Կարին 15 յուլիս 1879

(Քաղուած.)

"Առանց մանրամասնութեանց մըտնելու, կրնամ յայտնել թէ, պաշտօնական տեղեկութեանց նայելով, Կարնոյ և Վանայ նահանգաց մէջ արու քրիստոնէից և իսլամաց համեմատական թիւն հետևեալն է.

	իսլամ	ոչ-իսլամ
"Կարին	197,768	55,043
"Վան	126,208	97,555
	323,976	152,598
Համագումար (արու)	476,574	

"Այս 97,555 ոչ-իսլամաց մէջ առնուազն 20 000 Նեստորականք կան։

"Միւս կողմանէ Պ. Թէյլըր, որ բազում տարիներ հիւպատոսի պաշտօն վարած է այս գաւառաց մէջ, այժմ իմ հիւպատոսական իրաւասութեանս ներքև գտնուող վիլայէթներուն, այն է Կարնոյ, Վանայ, Տիարպէքիրի և Քար-բերդի նահանգաց բազմամարդութիւնն հետևեալ կերպիւ կը հաշուէր

"Թիւրք	442,500
"Քիւրտ	848,000
"Գըզըլպաշ իսլամք	200,500
"Քրիստոնեայք	649,000
	2,140,000

"Առաջնոյն, այն է Թուրքական վիճակագրին մէջ, քրիստոնէից թըւոյն վրայ 100ին 40 յաւելում մ'ընելով, լաւ պատճառ ունիմ ենթադրելու թէ արդիւնքը ճշմարտութեան կը մօտենայ։"

Պ. Թրօթթըրի յանձնարարած այս հաշիւը կատարելով, և էգերուն թիւն ալ արուներուն թւոյն հաւասար բռնելով, Կարնոյ և Վանայ նահանգաց համար հետևեալ վիճակագրերը կունենամք.

	իսլամ	Քրիստոնեայ
Կարին,	395,536	110,086
Վան,	252,416	195,440
Արու և էգ	647,952	305,496

Ըստ Սալնամէին

Քրիստոնէից թւոյն վրայ 100ին 40 աւելցնելով, և Թուրք վիճակագրութեանց մէջ իսլամաց համար տըրուած թիւը նոյն պահելով,

	իսլամ	Քրիստոնեայ
Կարին	395,536	154,120
Վան	252,416	273,454
	647,952	427,274

Ըստ Պ. Թրօթթըրի

Համագումար արու և էգ 1,075,226 (1)

Բայց կերևի թէ Կարնոյ և Վանայ նահանգաց Քրիստոնեայ բնակչաց ճիշդ թիւը գտնելու համար Պ. Թրօթթըրի յանձնարարածին համեմատ 100ին 40 աւելցնել բաւական չպիտի լինի։ Նոյնպէս, ճիշդ վիճակագիր մ'ունենալու համար՝ բաւական չպիտի լինի Սալնամէի մէջ իսլամաց համար դրուած թիւը կէտ առ կէտ ընդօրինակել, ինչպէս կընէ Պ. Թրօթթըր։ Արժ. Վահան վարդապետ, որ Պատրիարքարանի կողմանէ պաշտօնով մի քանի անգամ Հայաստան ղրկուած և վիճակագրական խնդրոյք զբաղելու և մանրամասն տեղեկութիւններ հաւաքելու մեծ առիթներ ունեցած է, իւր հետևեալ գրութեանը մէջ կը հաստատէ զայս։

Բարձր Հայոց պատրիարքը Կարին գտնուած ժամանակ իմացած լինելով որ Պ. Թրօթթըր Հայաստանի մէկ վիճակագիրը ղրկեր է Լոնտրա, փութացեր է Անգղիական դեսպանին դիմելով հարցնել թէ ուստի՞ց քաղած է զայն։ Պ. Թրօթթըր միամտաբար կըսէ թէ Օսմանեան պաշտօնական տարեցոյցէն քաղած է։ Յայնժամ Վահան վարդապետ իւր հետևեալ գրութիւնը կը ներկայէ, զոր Պ. Թրօթթըր կարդալով ցաւ կը յայտնէ Սալնամէին կարևորութիւն տըրուած լինելուն համար։ Բայց Վահան վարդապետ իւր գրութիւնն օգոստ. 4/16ին ներկայած է Անգղիական հիւպատոսին, մինչդեռ նոյն իսկ Կապոյտ տետրակին վերջին թուականն է օգոստ. 6 (Ն. Տ.), իսկ Պ. Թրօթթըրի վերջին գրութիւնն յուլիս 15 (Ն. Տ.) թիւը կը կրէ։ Հետևաբար ներկայ Կապոյտ տետրակին մէջ Արժ. Վահան վարդապետին գրութեան յիշատակութիւնը չեմք գտներ. բայց ըստ որում մասնաւոր կարևորութիւն մ'ունի, հաւանական է որ յաջորդ տետրակին մէջ գտնեմք։

Վահան վարդապետ — Թրօթթըր հիւպատոսին

"Կարին 4/16 օգոստ. 1879

Վսեմափայլ Տէր,

Ձեր վսեմութեան հրամանին համեմատ առ հա կը յայտնեմ Ձեզ իմ այն դիտողութիւններն, որք անշուշտ բաւական լոյս պիտի տան թէ Ձեզ և թէ նոցա՝ որք Հայաստանն ուսումնասիրել կը հաճին։

Տեղական Թուրք կառավարութենէն հրատարակուած վիճակագիր պաշտօնական տեղեկագիրը (Սալնամէ) ճշտութենէ բոլորովին զուրկ է, և այս ինքնին կը յայտնուի, երբ վերջին մի քանի տարուան Սալնամէները բաղդատութեան դրուին. զոր օրինակ.

Վանայ Սալնամէներէն

Թրքց. Թուին.	Իսլմք.	Քրիստնք.
88-89	41,722	29,828
90	69,060	51,462
91	128,000	72,679
92	128,000	105,429

Կարնոյ Սալնամէներէն

Թրքց. Թուին.	Իսլմք.	Քրիստնք.
88	86,901	29,687
89	91,061	25,961
90	93,459	28,552
91	99,691	29,946

Երզնկայ Սալնամէներէն

Թրքց. Թուին.	Իսլմք.	Հայք	Յոյնք
92	45997	10324	995
94	49028	10945	995

Պայազէտ Սալնամէներէն

Թրքց. Թուին.	Իսլամք	Հայք
92	22175	6735
94	25889	4779

Ինչպէս այս ցուցակէն կը տեսնուի, Վանայ մէջ իսլամք և քրիստոնեայք չորս տարուան մէջ անհամեմատօրէն եռապատկուած են հետզհետէ։ Բայց մի՛ կարծէք թէ Թուրք կառավարութիւնը այն օրինակ անշաւութեամբ վարուած է ուրիշ գաւառաց համար ալ, վասն զի երբ աշխարհ գիտէ թէ ՚ի Վան Հայոց բազմութիւն կայ, անշուշտ անհաւատալի պիտի լինէր միմիայն իսլամին եռապատկուիլը, հետևաբար ուր Քրիստոնեայք նուազաւոր թիւ ունին իսլամ տարրին բաղդատմամբ, Սալնամէն հոն մի միայն իսլամին թիւը աւելցուցած է. զոր օրինակ՝ ի Կարին չորս տարուան մէջ, ինչպէս ցուցակէն կը տեսնուի, իսլամք

(1) Այս տողերս աւելորդ չեմք համարիր յիշել թէ՝ Մայրաքաղաքիս կէս պաշտօնական Լա Թիւրքի լրագիրը քանի մը շաբաթ առաջ Կարնոյ և Վանայ նահանգաց մէկ վիճակագիրն հրատարակած էր, որուն նայելով, այդ երկու նահանգները 1,000,000 բնակիչ ունին, որոց 500,000ը քրիստոնեայ, իսկ միւս 500,000ն իսլամ, ասոնց ալ 350,000ը Թուրք, իսկ 150,000ը Քիւրդ։ Ասոր համար է ահաւասիկ, որ իրաւամբ կըսուի թէ Հայաստանի մէջ Հայ տարրն՝ առանձին առանձին առնլով՝ մեծամասնութիւն կը կազմէ Թրքաց և Քրդաց դէմ, թէև անուրանալի և ապացոյց է որ Հայք իրենց հայրենեաց մէջ զօրանալու բնաւ հոգ չեն տարած։ Ծ. Խ.

13,000ի՛ աւաւելութիւն ունեցած են, իսկ Քրիստոնեայք 229 միայն,

Մինչ Ատրնամէն Երզնկայի Միւթէսարրըֆութեան մէջ իբր թէ համեմատական հաշուով մը կանցնի, Պայազիտի մէջ նոյնը չըներ, վասն զի 'ի Պայազիտ, ուր ո՛չ Հայոց գաղթականութիւն, ո՛չ պանդխտութիւն կամ մահու կոտորած տեղի չէր ունեցած այն ատեն, իսլամին թիւն 3714 կաւաւելու, և Հայոցը 2000 կը նուազի: Դիտելու արժանի կէտ մ'ալ այս է որ Երզնկայի 45997 արու իսլամը երբ երկու տարուան մէջ 3000 արու կաւաւելու, Պայազիտի 22175 իսլամը մի և նոյն երկու տարուան մէջ նոյնչափ և քիչ մը ևս աւելի — 3714 — արու կարտադրէ, իսկ Հայը մի և նոյն երկրին մէջ մի և նոյն վիճակաւը՝ փոխանակ աւաւելլոյ կը նուազի:

Իսլամաց թուոյն կրկնապատկութեան զարմանալի մէկ տեսարանը կը տեսնուի մանաւանդ սահմանագլուխ գաւառաց մէջ, զոր օրինակ Ալբակի, Գօթուր և Մահմուտիյէ միացեալ գայմագամութեանց մէջ:

Ցճկյ. Թուկն.	Իսլամք.	Քրիստ.
88–89	4,300	5,652
90	14,500	5,500
91	34,500	12,500
92	34,500	10,000

Այս ցուցակին մէջ ալ դիտելու արժանի կէտն այս է որ նախորդ տարուան գիւղօրէից թիւերը միևնոյնն ըլլալով հանդերձ՝ իսլամաց թիւն անսահմանօրէն աւաւելած է: Բաց աստի, մինչ 90 րդ տարին իբր 10,000 և 91րդ տարին 20,000ի աւաւելութիւն մը ունեցած է, 92 րդ տարին մէկ մարդու աւաւելութիւն չէ ունեցած, իսկ Հայքն 2500 կը նուազի:

Իսլամաց թուոյն այս կրկնապատկութիւնը նոյնպէս և Բաշերդայ գայմագամութեան մէջ կը տեսնուի:

Թըրքց. Թուին.	Իսլամք.
92	9560
94	16,419

Աւելորդ կը համարիմ այս մասին մանրամասնօրէն գրել. դուք ինքնին կարող էք իմաստասիրել թէ՝ այսպիսի խոշոր թերութիւնք կամ խարդախեալ թիւեր պարունակող Սալնամէները ի՛նչ տպաւորութիւն կուտան Եւրոպայի այն ուղևորներուն, որոնք ժամանակ և միջոց չունենալով երկիրը և բնակիչքը կատարելապէս քննելու, այսպիսի Սալնամէներէ իրենց տեղեկութիւնքը քաղելու կ'ստիպուին, առանց փոքրիկ կասկած մ'իսկ ունենալու թէ այդ Սալնամէները հեռաչեռէ խարդախուած են: Հետևաբար ուրեմն պէտք ըզգալու թէ այդ Սալնամէները իրարու հետ բաղդատել հարկ է, վերջին տիպը միայն ձեռք ձգելով միայն կը բաւականանան:

Մինչ Սալնամէին մէջ՝ մանաւանդ այս վերջին տարիներս՝ յանուանէ կը նշանակուին Քրիստոնեայք ըստ ազգայնութեան և ըստ կրօնական դաւանութեանց, այսինքն Հայ և Յոյն, Կաթոլիկ և Բրօթէսթան ևն, յանուանէ չեն նշանակուիր և իսլամք գէթ ըստ ազգայնութեան: Իսլամ բառին տակ Թուրքերուն հետ խառն կը նշանակուին Քիւրտերը, Զազաները, Թէրէքէմէները, (Թիւրքմէն), որք տեղական ծագմամբ և լեզուով և մինչև կրօնական դաւանութեամբ իրարմէ կը տարբերին, մինչ դուն ուրեք նշանակուած են Չէրքէզները և Եզիտները, որք խիստ սակաւաթիւ ժողովուրդ մ'են նահանգիս մէջ:

Հայոց թիւը՝ տարակոյս չկայ, թէ մեծ նշանակութիւն ունի Հայաստանի մէջ. Եւրոպայի մը Բրդաց և Թրքաց գիւղօրէից և ասոնց չասութեանը նայելով պէտք չէ որ շփոթի, վասն զի Հայք՝ ըստ որում անզէն և անտէրունչ՝ հարկադրուած են խմբովին և մօտ միմեանց խանդուելով բնակելու, մինչ 1էն 5 անուր Քրդերու կարելի է լերան մը բառաբառը գիւղ մը շինելով հաստատուելու: Հայուն անկարելի է այդ, բայց 50 Քրդաբնակ գիւղեր Հայաբնակ գիւղի մը հազիւ կրնան հաւասարիլ թուով, և թէ իսլամ մ'ամուսնանալէ յետոյ ստիպուած է հայրենական տունը թողլով և անակի մը շինութեան ձեռնարկելով հոն հաստատուելու. զի իսլամական օրէնքը չը ներեր որ եղբայր մ'իւր եղբօր հարսին երեսը տեսնէ, որով իսլամ հայր մ'երբ հինգ ամուսնացեալ որդիներովը հինգ տուն կունենայ, Հայ պապ մը՝ մէկ յարկի տակ 'ի միասին կը պատսպարուի իւր չաս մը որդւոյքն ու թոռամբք, կինորդի ու հարսներովը. մինչ զի՝ մանաւանդ 'ի գիւղօրէս 150 անձէ բաղկացեալ Հայ մէկ տուն տեսնուած է: Հայուն այս անտական վիճակը հարկաւոր է, զի մէկ երկու եղբայրներ երբ կը պանդխտին, միւսները տանին կամ տեղական գործոյ կ'զբաղին, և այս կերպ պանդխտութիւնը փոխադարձաբար է Հայոց մէջ, և տարածեալ ամէն ուրեք: Նոյնպէս Հայոց մէջ ամուսնութիւնը նուիրական է, և ամուսնանալէ յետոյ՝ 'ի կենդանութեան պապին կամ գէթ հօրը՝ հայրենի անէն զատուելով զատ մէկ տուն կազմելը ամօթ կը համարուի. բայց իսլամաց համար այսպէս չէ, զի բազմակնութիւնը չթողուր բնաւ որ իսլամք այսպիսի կենցաղի մը յարին: Այնպէս տեսնուած է որ Հայ և Թուրք խառն գիւղի մը Հայ տան մէջ մինչ հարիւր անհատէն աւելի կը գտնուի, իսկ քսան իսլամ տան մէջ հազիւ հարիւր անձ:

Կը խնդրեմ, Տէր, որ հաճիք այս տողերս ներկայել Ձեր այն բարեկամաց և 'ի հարկին 'ի ձեռն մամլոյ Ձեր մեծ ազգին, որոնց համակրանաց գործնական մէկ ցոյցը բաւական է կենդանութիւն տալու այս Հայ ազգին, որ դարերէ 'ի վեր կը նահատակուի, և որոյ կենաց, ընչից և պատուոյ ապահովութիւնը ցարդ իսկ բռնաբարուած է, և այս վիճակը աւելի ևս ծանրացնելու համար՝ ագէտ և մոլեռանդ երիտասարդ Թուրք պաշտօնեայներ՝ մերթ գաղտնի և մերթ յայտնի կը գործեն, որպէս զի երկիրը Հայերէն բոլորովին պարպուի, և Հայոց հրապարակային բողոքմանց դադարմամբը արդի յոռի վարչութիւնը անարդել շարունակուի՝ որուն եթէ յաջողելու ըլլան, հետևանքը ուրիշ բան պիտի չըլլայ եթէ ոչ Հայաստան երկրին բոլորովին բարբարիկ և վայրենի վիճակի մը դառնալը: Վիլայէթիս ազգահամարը այս է, որուն ճշդութեանը՝ որքան կարելի է, հաստատած եմ, իմ երկիցս վիլայէթիս ամէն կողմերը ըրած այցելութեամբս և աշխարհագրութեամբս ըստ Պատրիարքական հրամանի:

Պատուիրակ Բարձր Հայոց

1879 օգոստ. 4 Կարին — Վահան Վրդ. Պարտիզակցի

Արժ. Վահան վարդապետ այս գրութեան հետ Հայաստանի մէկ վիճակագիրն հաղորդած է Թրօթթըր հազարապետին, բայց առայժմ պատշաճ չհամարիր հրատարակութեան յանձնել:

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 28 նոյ.

Քանի մը լրագիրք կը հաստատեն թէ Անգղիա խիստ գոհ է վերջին օրերս Դըրան առած պայծառ փորձերէն թէ ճշմարտապէս փափաք ունի բարենորոգմանց ճանբուն մէջ մանելու:

Լոնտրա 29 նոյ.

Երէկ իրիկուն երկիւղալի զրոյցներ պտըտեցան Մուխթար փաշային վրայ՝ Չէթինեէէն առնուած սուտ հեռագրի մը պատճառաւ: Մուխթար փաշան երէկ Բրիզրէնո պիտի դառնէր:

Երեսփոխանական ժողովոյ քանի մը գլխաւոր պահպանողական անդամք հարցուցին լորտ Պիքօնսֆիլտի թէ կրնա՞ն հեռանալ Անգղիայէն և երկար ուղևորութիւններ ընել՝ առանց կասկածելու թէ խորհրդարանը մօտ ժամանակէն պիտի լուծուի, և պատասխան ստացան թէ չպիտի լուծուի:

Պէրլին 28 նոյ.

Գերմանական կառավարութիւնը խիստ քաղաքավարական ապահովութիւններ ստացաւ Գաղղիոյ կառավարութենէն՝ ի պատասխանի՝ այն բարեկամական բացատրութեանց զոր Փարիզի Գերմանական դեսպանը տուաւ Աւստրո-Գերմանական համաձայնութեան նկատմամբ:

Բեղրսպուրկ 28 նոյ.

Դեսպանական փոփոխութեանց զրոյցները կը շարունակեն: Կարծիք կայ նաև թէ Պ. տ'Ուպրիլ այլ ևս Պէրլին չը պիտի վերադառնայ դեսպանութեան պաշտօնով:

Բեղրսպուրկ 29 նոյ.

Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ կատարուած զինուորական փոփոխութեանց պատճառն ոչ թէ Եւրոպիոյ քաղաքական վիճակն է՝ այլ յառաջիկայ գարնան Ասիոյ մէջ կատարուելիք զինուորական գործողութիւնք են:

Ռուսիոյ կայսեր հրաժարման [illegible] սուտ կը հանուի:

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Պէրլին 29 նոյ.

Զախակողմեան չորս խմբակաց գլխաւորներն ընդհանուր հիմնագիր մը շինել կաշխատին, որուն նախարարութենէն ընդունուիլը պիտի խնդրեն: Այս ձեռնարկը նախարարութեան դէմ ուղղուած է, բայց ընդհանրապէս կը կարծուի թէ զայն իւր գլխոյ մէջ հաստատելու պիտի ծառայէ:

Փարիզ 30 նոյ.

Զախակողմեան այլ և այլ խմբակաց գլխաւորներուն մէկ նոր գումարման մէջ այսօր ընդհանուր հիմնագրի մը խմբագրութեան սկսուեցաւ: Զախակողմն և Զախակողմեան կեդրոնը նախարարութեան պահպանութիւնք կուզեն. Հանրապետական միութեան և ծայրայեղ ձախակողմ անուն խմբակներն ալ անոր տապալման կը փափաքին:

Գրեթէ ստոյգ է որ նախարարութիւնն իւր պաշտօնին մէջ պահպանուի:

Լոնտրա 30 նոյ.

Հայտ-Բարքի մէջ Իրլանտայիք մեծ Միթինկ մ'ըրին և խռովայոյզ բանախօսութիւնք եղան: Զինուորական որ և է զգուշութիւն ձեռք չառնուեցաւ: Անկարգութիւն չեղաւ:

Բեղրսպուրկ 30 նոյ.

Տրէնթլէնի զօրավարին դէմ սպանութեան փորձ փորձող Մէրսքի մահուան դատապարտեցաւ:

Պէրլին 30 նոյ.

Վիլհէլմ կայսրն այսօր Կորչաքօֆ իշխանն և Հաձֆէլտ կոմսն ընդունեց:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէյքըր փաշան շաբաթ օրը մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ Հալէպ երթալու համար:

—

Զրոյց ելաւ թէ Ալպանիացիք սպանեալ Մէհմէտ Ալի փաշային վիճակին ըրեր են [illegible] Ահմէտ Մուխթար փաշան: Այս սխալ զրոյցը բարեբաղդաբար սուտ կը հանուի:

—

Նիկոմիդիոյ կառավարիչ Ձէյդի պէյ առժամանակեայ կերպիւ մայրաքաղաքս եկաւ:

Կ'երևի թէ կարգոյս տեսակ մը գնելու և իւր կառավարած գաւառին վիճակին նկատմամբ անոր պարունակած դրութիւնները աչքէ անցունելու համար եկած է:

—

Կ. Պոլսոյ քաղաքապետ Ռիզա պէյ հրաժարական տուաւ: Առաջին նախարարը կը պնդէր որ քաղաքապետութեան հասոյթներն եկամտական գանձը դրկուին, անօրէնութիւն մը, որուն իրաւամբ առարկութիւն կ'ընէր Ռիզա պէյ, և կըսուի թէ իւր հրաժարականին պատճառն այս գործն եղած է:

—

Կառավարութիւնն հեռագրական ընկերութեանց և մայրաքաղաքիս լրագրաց համար ծածկագիր (շիֆրէ) հեռագրերն արգիլեց:

—

Տիարպէքիրէն Մօնիթէօրի գրուած նամակի մը մէջ հետևեալ հատուածը կը կարդամք.

«Տեղւոյս Ռուսական հիւպատոս Պ. Միքայէլ Հաքիմեանքի Տիարպէքիր վերադարձն տասն և հինգ աւուր չափ բացակայութենէ մը յետոյ, որոյ միջոցին այցելութիւն ըրաւ Քար-Բերդ և Արապկիր, ուր Ռուսիոյ հպատակ 30–40 Հայ ընտանիքներ կը բնակին: Քար-Բերդի և Արապկիրի մէջ յիշեալ ազգայնոց համար Ռուսիոյ կողմէն հիւպատոսական գործակալութիւն մը հաստատուելու փոյթ կայ: Պ. Եաքիմանքի քանի մ'օրէն Մարտին, ինչպէս նաև Տիարպէքիրի հարաւային կողմն ուրիշ քանի մը տեղեր երթալու միտք ունի: Կարնոյ Անգղիական հիւպատոս Հէնրի Թրօթթըր հազարապետը դեկտեմբերի սկիզբը Տիարպէքիր կ'ըսպասուի: Կարինէն մեկնելէ ետև, Անգղիական հիւպատոսն Արապկիր, Ակն, Մալաթիա և Քար-բերդ այցելութիւն պիտի ընէ քաղաքս դառնալէ առաջ:»

Մեր ընթերցողք վերջին տեղեկութիւններէ իմացած են արդէն թէ Թրօթթըր հազարապետն Երզնկայ հասած է:

—

Կը յուսամք թէ Մանզումէի Էֆքեար ոչ ևս կը վշտանայ եթէ թարգմանեմք հետևեալ հեռագիրը, զոր Թայմզ լրագրոյ Օտէսայի թղթակիցը կը քաշէ նոյ. 14 թուով.

«Կարսի Ռուսական կառավարիչ
«Ֆրանքինի զօրավարն, որ [illegible]
«[illegible] Հայ [illegible]
«ցեց, չորս ամսուան համար հրա-
«ժեշտ ընդունած է: Այս երկրին
«մէջ այդպիսի հրաժեշտ մը պաշտօ-
«նանկութեան յառաջաբանն է շատ
«անգամ:»

—

Վսեմ. Նուպար փաշան նոյ. 7/19ին Գաղղիոյ առաջին նախարար Պ. Վատինկթօնի այցելութիւն տալով իւր հրաժեշտը մատուցանելէ ետև, փարիզէն մեկնեցաւ Եգիպտոս երթալու համար:

—

Աւստրիոյ կայսրը Ս. Ստեփաննոսի Մեծ Խաչը տուաւ մայրաքաղաքիս Աւստրօ-Հունգարական դեսպան Զիչի կոմսին, որոյ հրաժարագրերը շաբաթ մը կուգան վիէննայէն:

—

Եւրոպական լրագրաց մէջ հրատարակեալ հեռագիր մը, զոր Թայմզ լրագրին Կ. Պոլսոյ թղթակիցը կը հաստատէ իւր վերջին հեռագրոյ միոյն մէջ, կը ծանուցանէ թէ Ռուսական կառավարութիւնն յանձնաբարեր է Սուլթանին և Բ. Դրան, որ

բարենորոգմանց գործադրութեան նկատմամբ Անգղիոյ բրած առաջարկութեանց ժամ առաջ հաւանութիւն տալով եւ քաղաքական շփոթութեանց առաջքն առնուն։ Ուրիշ հեռագիրք ալ Թուրքօ-Ռուսական դաշնակցութեան մը խօսք կընեն, որ հաստատութիւն կըգտնէ մայրաքաղաքիս մէջ։

Գաղղիա նոր յառաջդիմութիւն մ՚ըրաւ՝ հիւսիսային Ամերիկայի հետ Ազլանտեան ովկիանոսին տակէն հեռագիր մը հաստատելով, որ Նոյ. 8/20 ին հանդիսաւորապէս բացուեցաւ, եւ առաջին հեռագիրը Գաղղիոյ եւ Միացեալ Նահանգաց հանրապետութեանց նախագահներուն՝ Պ. Կրեվիի եւ Պ. Հէյսի միջեւ սիրալիր ողջոյնի փոխանակութիւն մ՚էր։ Ժամանակակից պատմութեան տեղեակ եղողներ գիտեն որ Անգղիա այս յառաջդիմութիւնն աւելի դրեթէ մէկ քառորդ դար առաջ ըրաւ։ Անգղիայէն Միացեալ Նահանգները գնացող ընդծովեայ հեռագիծն 1858 ին առաջուան ժամանակ բացուեցաւ, եւ հին աշխարհէն նոր աշխարհը գնացած առաջին հեռագիրն էր «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ ի յերկիր խաղաղութիւն ՚ի մարդիկ հաճութիւն։»

Միացեալ Նահանգաց մէջ գերեվաճառին ջնջուելէն 15 տարի ետքն Սպանիոյ կառավարութիւնն որոշեց ջնջել զայն Քուպայի մեծ կղզիէն, որ՝ ինչպէս յայտնի է՝ Նոր աշխարհին մէջ Սպանիոյ ունեցած ամենամեծ երկիրն է այժմ։ Բայց այս յառաջդիմութիւնն ալ՝ ինչպէս Միացեալ-Նահանգաց մէջ՝ արիւնով կը գնուի։ Քուպացիք քանիցս ապստամբած են Սպանիոյ դէմ, եւ այժմ խել ժամանակէ մ՚ի վեր տիրող՝ ապստամբութիւն մ՚է որ զՍպանիա կստիպէ գերեվաճառը ջնջելու։

Մօտերս Գաղղիոյ մէջ երկրաչափաց խորհուրդ մը, որ Գաղղիոյ եւ Անգղիոյ միջեւ Մանշի ծովուն տակէն թունելի մը հաստատութեան կարելիութիւնը քննելու պաշտօն ունէր, յայտարարեց թէ այս գաղափարին գործադրութիւնը կարելի է։

Եւգինէ (Էօժէնի) կայսրուհւոյն մայր Մօնթիժօ կոմսուհին ծանրապէս հիւանդ լինելով, կայսրուհին Գաղղիական կառավարութենէն արտօնութիւն ստանալէ ետեւ՝ Փարիզէն անցնելով Սպանիա գնաց կատարելապէս ծպտեալ կերպարանօք։ Այսու ամենայնիւ, Պիարիցի մէջ Պօնաբարթեանք համակրական ցոյց մը ըրին անոր։

Քար-Թաունէն կը հեռագրեն թէ Լուի Նաբոլէոն կայսրորդւոյն համազգեստը, զոր Զուլուները կողոպտած էին զինք սպաննելէ ետեւ, վերջերս գտնուեր է Զուլուստանայ մէջ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ռուսիոյ դեսպանատան Ա. Թարգման Պ. Օնու շաբաթ օրը Ս. Պատրիարքին երթալով կէս ժամու չափ տեսակցեցաւ։

Կ. Պոլիս 16 Նոյ. 1879

. . . Խմբագիր Տէր,

Ներկայս Ձեր պատուական թերթի մէջ հրատարակելնիդ կը խնդրեմ, կանխաւ նուիրելով խոր շնորհակալեացս հաւաստին։

Այն տխուր հարկ, որ կը ծանրանայր վերաս գրեթէ մի եւ կէս ամէ հետէ, այսօր կը թեթեւի մասամբ։

Մոտնէն հողագիր մէջ քրմնամատոլ, չքնեմ բարերար, տարագիր եւ գլխապարտ մնանելու յանդուգն եւ անօրէն փորձովն չարաչեց մի տպերատան ընթացի մէջ, եւ չարախօսութիւնն ընարելով իւր օգնական՝ մի յիմարական եւ վատչուէր փառաց բարձրացումն անմեղին դատապարտութեան մէջ կը փնտռէր։

Քաղաքագէտն անխիղճ էր եւ անհեռատես, ուստի եւ մնաց ամենայնի մի տխուր եւ հակակիր հոգիով։

Սակայն ճնշումն պայթում կ՚արտադրէ, եւ յիմարին գործն խմատունին դափնի կը բոլորէ դեղաչուք։

Մինչդեռ գործն անկատար է եւ նպատակն գէթ արտաքին կերպարանով իւր իրականութենէն հեռի, տարակոյսն ընդհանուր կը լինի եւ անհաւատութիւնն կը տիրէ ամեն ուրեք. յանժամ եթէ ուղիղ եւ ճշմարիտ սկզբունքդ պաշտպանես ջերմիւ, յանուն կ՚անուանեն զքեզ. եթէ խորհրդածութիւններդ խոր եւ չըջահայեաց լինին, ինքնահաւան. իսկ եթէ գործնականը արտաքին երեւոյթէն նախադասես, անխոհեմ. եթէ մուրաս, անպատիւ. եթէ մերժես, անբարտաւան. յաջողութիւնը ժամանակին, եւ արդիւնն ալ ոսկւոյ բեռնակրին կըտան. իսկ անձնուէրին, չար իսկ է յանդուգն միջանակ, անտաղ կեանք եւ ապա սառ գերեզման . . . . . ։

Բզանցապաշտութիւնն մեծաղ այն մաս կը կաղմէ. դեռ դարը մութ է յայժ. վայրենի եւ անդր մարդկային իրաւանց ապրելն խոհեմութիւն կը համարուի. խմկողին քիչեր, խիստ քիչեր, ձեռք կըտան։

«Իւսւունք յախշտակեն զարքայութիւն» ըսաւ Քառամատենի երկնային Հեղինակն.

«Իրաւունք հզօրագունին են» հաստատեց գիտնագէտը.

«Սպասել եւ յուսալ» գրեց փորձառուն.

Գործել ապա յուսալ. էր չլինէր այս ալ իմ հաւատ։

Տարին սահեցաւ եւ դեռ կ՚օտարինք հեռու այն անձկալի միութենէն, ուր այլք ընտանի անունը կըտան. իսկ ես երջանկութեան գերագոյն տաճար կ՚անուանեմ զայն, ուր մայրն ու մանուկ, գո՛գ Արարչի եւ աբարածի սրբազան պատկեր, իրար կը փարեն մի այնպիսի պաշտամով, որ մեր տկար դեռ անուն չէ ունեցած, ուր կայտառ մանկանն սահելով մայրական գրկէն՝ կը գայ հայրական ստանց պլլուիլ իւր մատաղ բազկօք . . . . . Օ՜հ, ա՛լ չի խօսիմ, թոյլ շնորհեցէք ինձ . . . . . միայն թէ գա՛ն բարեկամք, գան գնել ըղձայուն մատն որդեկորի սրտին վրայ, ճանաչել թէ ո՛րպիսի տրոփին անդ զարկք, երբ ձախող բախտին առջեւ անպաշտպան կըստիպուի թողուլ մի անօգնական տղեկ, որ մայրական փափուկ եւ անզօր թեւերէն զատ ոչինչ ունի ապաւէն, եւ ում գուցէ չի պիտի գթան նոքա, որք չը գթացին իւր հօր տարապարտ . . .։

Փոթորկալից օր մ՚էր, երբ վասպորանի եզրը հասանք. երկաթներու կուռ օղակներ ծանրացած էին մեր թեւոց եւ գնացից վերայ. ուտելու համար ձեռք։ լուծելու համար ոտներ կը պակասէին մեզ. ամօթ ու պատկառ հարկ էր թողուլ խայտառ. այլ վայրենի լինելն անկարելի էր։

Նօթին ու քնատ օդաստա ամսոյն մէջ իսկ ցուրտ կ՚ապրի. ժամանակը ձմեռ էր, երկին ձիւն կը բըրթէր. մի տարտամ՝ յոյս եւ ծանրագին նպատակ միայն էին մեր քաջալեր. իրաւունք էր մեր ծածկոյթ, եւ արդարութիւն մեր հաց. այսպէս Յիսուսք զօրս մթին եւ խոնաւ պատերու մէջ։

Այլ վիշտն թեթեւացաւ կարի. ընտանիքի հեշտագին զայր իւր երկնային մաքրով գթութիւն ծաւալել մեր վերայ. մի եղական ազգ էջն ու օգն քաջալեր տուաւ մեզ եւ մխիթարեց լիովին։ Սա՛ արդեամբ եւ գործով, Աստուծոյ եւ ազգային կը վերաբերի, եւ նախասահմանուած է լուծել դարաւոր մի գերութիւն. եւ ինքն ուսայց թէ գերեզմանը մահ չէ. չնչելը ըսաւ կեանք, կեանքն անսահման է — Ապագայն։

Գործերը դատաւոր են. անուլք կը ծնին. վատերը կ՚ապրին, այո՛, բայց անիծից սահմանին մէջ միայն։ Ժամանակը յղի է եւ կերկնէ. ժամերն ու վայրկեանները իւրեանց ծընունդն ունին. նոյեմբերի տասներորդ օրն ալ իւր ծնունդն ունեցաւ. հարիւրաւոր ընտանեաց ուրախութիւն բերաւ նա։ Զէյթունցի Հայերուն ընդհանուր ներողութեան օրն էր այն. օրհնեա՛լ բարերարութիւն . . . ։

Այդ ներողութիւն, որ արդար էր յոյժ, մեզ ալ հանեց մի բաժին. եւ ալ այսուհետեւ լռանց եւ ժպտելու տարագիր զաւակը ուրախութեամբ պիտի ողջունէ իւր հայրենի տան սահմանը՝ տալով բիւր շնորհակալիս եւ օրհնութիւնս նոցա, որք խնամեցին գթառատ մի քանի տարապարտ աքսորականներ. Ազգն առնեմ ազգոյն եւ իւր մնաւկ առատաբաղխ, որք ամբողջ մի տարի ցուրտին, տօթին եւ զրկանքին դէմ պաշտպանեցին զմեզ հզօրապէս. նա մանաւանդ խնամրհ եւ խորին շնորհակալութիւն առ ճշմարիտ Հայրըն մեր եւ համայն Հայուն Ներսէս Սրբազան, որ առաւել քան զոր հարկն էր սիրալից զմեզ իւր հայրախընամ գթօքն անսահման՝ թէ ի բանտի եւ թէ յազատութեան։

Պարտ է նուիրականք եւ տալ խորին շնորհակալութիւն Մայր Եկեղեցւոյ սրբակրօն Հարց եւ Պատուարժան Թաղական Տեարց, որք իւրեանց քաղցր հիւրընկալութեամբ ընդ երկար պատուասիրեցին զմեզ, եւ ի մասնաւորի Մեծ. Յովակիմ էֆ. Ֆէներճեանի որ բազմիցս օգնեց մեզ անձնապէս եւ Մեծ. Միքայէլ էֆ. Ինքապապեան, որ անձնապէս օգնելէ զատ նաեւ հանգանակութեամբ մը մխիթարեց զմեզ։ Ցաւօք կը յայտնեմ թէ այն էֆէնտիի հանգանակութեան նկատմամբ ամանք չարախօսք զանազան տարաձայնութիւններ հանեցին եւ ընդունայն լուրին. ահաւասիկ ի ստորեւ կը հրատարակեմ նոյն հանգանակութիւնն, յայտնելով նաեւ շնորհակալութիւնս Մեծ. Նուիրատուաց, որք մեզ նըկատմամբ եւս, որպէս այլոց, կարի առատաձիր գտնուեցան։

Յովսէփեան Յ. Զէյթունեան

Ահաւասիկ յիշեալ հանգանակութեան արդիւնքը.

Միքայէլ	էֆ.	Ինքապապեան	150
Ռուբէն	»	Սէմերճեան	100
Գրիգոր	»	Պըլխասանեան	40
Տիմիթրաքի	»	Բախտիկեան	200
Կ. Գ.	»	Թարաքճեան	26 50
Գառնիկ	»	Սէմէրճեան	60
Քօսթաքի	»	Լամբրիախս	20
Նազարէթ	»	Ֆրէնկեան	40

. . . Խմբագիր Տէր.

Ներկայ ազդարարութիւնս Ձեր պատուական թերթին մէջ հրատարակելու շնորհն ընել։

Որով պիտի ընէք զիս
Ձեզ եւս երախտապարտ։

Հրաւէր առ բարերարս Բալֆաւեան որբանոցին եւ առ համայն ազգասէրս։

Յառաջիկայ Զորեքշաբթի Նոյ. 21 Ս. Աստուածածնի ՚ի Տաճարն ընծայման տօնն, եւ Բալֆաւեան Որբանոցին որ յանուն Ընծայման Սրբոյ կուսին հիմնադրեալ է, հաստատութեան ԺԳ երորդ տարեդարձն է։

Որբանոցիս հիմնադիր—տէրն իւր անկեղծ շնորհակալեօք կը յայտնէ ամէն բարերարաց, որոց յարատեւ օժանդակութիւնք հաստատութեանս ծնունդ, կեանք եւ այս տասն եւ չորս տարիներէ ի վեր հեռահետէ զարգացումն տուած են։ Որբանոցիս տէրն՝ բարերարաց օժանդակութեան շնորհիւ այսօր ոչ միայն բաւական թուով որբ աղջիկներ կը սընուցանէ եւ կը հագուեցնէ, այլ եւ անոնց ժամանակին պահանջած դաստիարակութիւնն ու կրթութիւն տալով՝ զանոնք ընկերական աշխարհին եւ միով բանիւ ազգին օգտակար անդամներ կը հանդիսացնէ։ Արդէն մեր ժամանակներու մէջ, երեք որբ օրիորդներ դաւառացի պատուաւոր երիտասարդներու հետ ամուսնացուցած է, յորոց մին Խարբերդու Սմբատեան ընկերութեան բացած վարժարանին վարժուհի, միւս երկուքն ալ Երզնկայու եւ Խարբերդու գիւղերուն վարժարաններուն վարժուհի ընծայած է։ Թէպէտ հաստատութեանս տէրը, իր որբերուն, իրենց բարերարաց համար տիւ եւ գիշեր աղօթել սովրեցուցած է, բայց եւ այնպէս ամեն տարի տարեդարձի աւուր որբանոցս, համայն բարերարաց արեւշատութեան եւ նոցա ննջեցելոց հոգւոց համար յատուկ Ս. Պատարագ եւ պաշտօն մատուցանել տալու սովորութիւն ունի։ Եկեղեցւոյ արարողութենէն ետք, Որբանոցին մէջ տարեկան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ չքեղապէս, եւ ուր անոր առաջին անդամ ի տես եւ ի փառս պիտի դրուին բարերարաց ձեռագործութեան վերաբերեալ ընծայք եւ Որբանոցիս որբերուն ձեռագործութիւններն։ Որբանոցիս հիմնադիր-տէրն, կանխաւ իր շնորհակալիքն բոլոր բարերարաց եւ ազգասիրաց կը մատուցանէ։

Նա յոյս մեծ ունի որ՝ նոյն օրը թէ հանդիսին առեն եւ թէ հանդիսէն ետք, մինչեւ երեկոյ, ամեն ազգասէրք պիտի հաճին Որբանոցիս այցելութիւն մը տալով նորա ընծակիչքը քաջալերել։

Յ. Գ. ի Խասգիւղ բանող շոգենաւներն առաւօտէն մինչեւ ժամը 7. նախ Քէօյուպ եւ ապա Հալըճը օղլու կը հանդիպին. այցելուք իրենց դիւրութեան համար՝ նախ Քէօյուպ երթալու են, ապա առանց շոգենաւէն դուրս ելլելու՝ Հալըճը օղլու գալու են։

79 Նոյ. 16 Աւետիս Մուրատեան
ի Խասգիւղ Տեսուչ Որբանոցիս

Սրբուհի մայրապետին 14 տարիէ ՚ի վեր անխոնջ յարատեւութեամբ իւր հիմնած Որբանոցին վրայ տարած անձնուէր ջանքն ու աշխատութիւնն արդարեւ գովութեան եւ շընորհակալեաց արժանի է։ Այսպիսի մարդասիրական եւ միանգամայն ազգօգուտ գործ մը՝ թէ բարոյապէս եւ թէ նիւթապէս նպաստաւորել ամեն բարեսէր ազգայնոց անժխտելի պարտականութիւն մը լինելով, կը յուսամք որ բազմաթիւ Մայրաքաղաքին հրաւէրն արժան եղած ընդունելութիւնը կը գտնէ։

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139–140, Fleet Street, London.

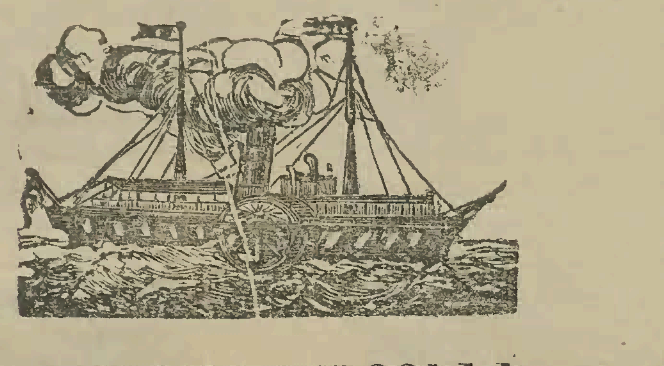

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄՆԵՐԸ

1879 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 30

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
2	Ենիքէօյէն Մէզար· Պէօյիւք· Թար. Ենիք· Սթէն. Էմիրկ· Պօյաճ. Ռ Հիսար· Պէպէք ։ Արնաւուտ գիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի (Նոյեմբեր 15 էն մէկ քառորդ առաջ)	33
2 45	Եէնիմահալ. Մէզար· Պէօյիւք· Թար. Ենիք· Էմիր· Ռ Հիսար Պէպէք (Նոյ. 15էն քառորդ մը առաջ)	34
3 15	Ռ Ա. Գավագէն Ենիքէօյ· Մէզ. Պէօյիւք· Թար, Ենիք· Սթէն. Էմիրկ· Օյաճք· Ռ Հիսար· Պէպէք։ (Նոյ. 15 էն քառորդ մը առաջ)	18
4 15	Ա· Ռ· Գավագ Ենիքէօյ· Մէզարպ · Պէօյիւքտ· Թարապիա, Ենիք· Սթէն· Էմիրկ· Պօյաճ· Ռ. Հիսար, Պէպէք· Արնաւուտք· Օրթաք· պէշիկթ։ (Նոյ 15 էն մէկ քառորդ առաջ)	32
4 45	Ենիքէօյէն Մէզարպ· Պէօյիւքտ· Թարապիա, Ենիք· Էմիրկ· Ռ· Հիսար· Պէպէք· Արնաւուտ· Գուրուչ. Օրթաք Պէշիկթ·	21
7	Ենիքէօյ Պէօյիւքտ· Թար. պէյգօզ· Ենիք· Էմիրկ· Գանլըճա Ռ Ա. Հիսար, Գանտիլլի· Արնվ· Չէնկ· Պէյլ· Օրթ· Գուզկունճ· Պէշիկ· Խասկիւղար ։	5
8	Ա· և Ռ· Գավագ Ենիքէօյ· Մէզ· Պէօյիւքտ· Թար· Պէյգօզ· Ենիք· Էմիրկ· Պօյաճ· Ռ·Հիսար,Պէպէք, Արնվ· Գուր· Օրթաք· Պէշիկ։	34
10	Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտ· Թարապիա, Ենիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ· Հիսար, Արնավ· Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	22

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
2 15	Արնավ, Գուր, Օրթաք, Պէշիկ ։ (Նոյ 15էն մէկ քառորդ առաջ)	19
2 45	Արնավուտքէօյ, Գուրուչ· Օրթաք· Պէշիկ· Գապաթ։ (Նոյ 15 էն մէկ քառորդ առաջ)	25
3 15	Պէպէք. Արնավ, Գուրուչ· Օրթաք· Պէշիկ, Գապաթ· (Նոյ 15 էն մէկ քառորդ առաջ)	22
4	Արնավ · Գուր· Օրթաք· Պէշիկ· (Նոյ 15 էն մէկ քառորդ առաջ)	19
4 45	Արնավ· Գուրուչ· Օրթաք· Պէշիկ· Գապաթաշ։ (Նոյ. 15 էն մէկ քառորդ առաջ)	
10 45	Գուրուչ. ուզզակի կամուրջ ։	25

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
2	Պէյքօզ, Բաշապ· Ռ· փաշա մահ, Գանլըճա , Ա· Հիսար, Գանտիլլի, Վանիք· Չէնկէլքէօյ, Պէյլ, Գուզկ։ (Նոյ 15էն մէկ քառորդ առաջ)	21
2 15	Արնավ· Վանիքէօյ, Չէնկէլ· Պէյլէր· Գուզկ· Գապ ։	
2 45	Պէօյիւքտ· Թար· Պէյքօզ, Բաշպ· Գանլ· Ա· Հիսար, Գանտ· Վանիք· Չէնկէլ· Պէյլէր· Գուզկ· (Ուրբ· օրերը 3 ը քառորդ անցած) (Նոյ 15 էն մէկ քառորդ առաջ)	17
3 45	Պէօյիւքտ· Թար· Պէյքօզ, Բաշապ· Գանլ· Ա· Հիսար, Գանտ· Վանիք Չէնկ Պէյլ· Գուզ· Գապաթաշ ։ (Նոյ 15 էն մէկ քառորդ առաջ) (ուրբաթ օրերէն ի զատ)	28
8 45	Պէօյիւքտ· Պէյքօզ , Բաշապ· Գանլըճա, Ա· Հիսար, Գանտ, Վանիք· Չէնկէլ· Պէյլէրպէյ, Գուզկ· Խասկ· (Ուրբաթ օրերը Իփթար փաշա մահալէսի)։	19

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
3 30	Գապ· Խասկ· Պէշիկ· Գուզկ· Օրթ· Պէյլ· Չէնկ· Արնվ· Գանտ, Ա · և Ռ · Հիսար, Գանլ Էմիրկէն, Ենիք· Պէյքօզ Թարապ· Պէօյիւք· Ենիքէօյ։	5
4	Պէշիկ· Օրթաք· Արնավ· Պէպէք, Ռ· Հիսար, Էմիրկ· Ենիք· Թար· Պէօյիւք· Ենիքէօյ	21
5 15	Գապ, Պէշիկ· Օրթաք· Արնվ·Պէպէք Ռ·Հիսար,Պօյաճ. Էմիրկ· Ենիք· Պէյքօզ, Թար· Պէօյիւք· Մէզր· Ենիքէ· Գավագ ։	34
6 15	Խասկ · Պէշիկ · Գուզկ · Օրթաք · Պէյլ· Չէնկ · Արնավ. Գանտ· Ռ· Հիսար, Պօյաճ. Ենիք· Թար· Պէօյիք։	19
8	Պէշիկ· Օրթաք· Արնավ· Պէպէք, Ռ· Հիսար, Էմիրկ· Ենիք· Թարապ · Պէօյիւքտ· Մէզարպուրնու ։	22
9 30	Պէշիկ · Օրթաք · Արնավ· Պէպէք Ռ· Հիսար, Էմիրկ· Ենիք· Թարապ· Պէօյիւք· Մէզրպ· Ենիքէ (ուրբաթ օրերէն ի զատ)	17
10 15	Արնավ· Պէպէք, Ռ· Հիսար, Պօյաճ, Էմիրկ· Ենիք· Թարապ· Պէօյիւքտ· Մէզարպ· Ենիքէօյ ։ (ուրբաթ օրերը ժամը 10 ին)	32
10 40	Պէշիկ, Օրթաք· Արնավ· Պէպէք, Ռ· Հիսար, Էմիրկ· Սթէն· Ենիք· Թարապ· Պէօյիւքտ· Մէզարպ· Ենիքէ	18
11 15	Ռ· Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ· Սթէն· Ենիք· Թարպ· Պէօյիւք Մէզար· Ենիքէօյ ։ (Հարաւային օդերուն Սթէնիա չհանդպիր)	34

Ասիական եզր

Ժամ		Թիւ
4 15	Ուղղակի Արնավուտքէօյ	22
10 15	Գապ· Պէշիկ· Օրթաք· Գուր· (ուրբաթ օրերը ժամը 10ին)	25
11 15	Գապ, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ· Արնավ· Պէպէք	19
11 35	Պէշիկթաշ, Օրթաք· Գուրուչ· Արնավ։	25
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք· Գուրուչ· Արնավուտ· Պէպէք։	22

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
3 20	Խասկ· Գուզ· Պէյլ· Չէնկ· Արնավ· (Նոյ. 15 ին ժամը 3 30ին պիտի ելլայ)	19
9 45	Գուզկ· Պէյլէրպ· Չէնկ· Վանիք· Գանտ· Ա· Հիսար, Գանլ· Բաշապ· Պէյքօզ, Մէզարպ· Ռ· և Ա· Գավագ ։	33
10 30	Գապաթ· Գուզկ, Պէյլ· Չէնկ ·Վանիք· Գանտիլլի, Ա· Հիս, Գանլ· Չուպուզ , Բաշ· Պէյքօզ, Թրպ, Պէօյիւք։	28
11 15	Գուզկ · Պէյլ· Չէնկ· Վանիք· Ա · Հիսար , Գանլ· Բաշապ· Պէյքօզ ։	21
11 30	Գապաթ. Գուզկ · Պէյլ· Չէնկ · Վանիք· Արնավ·	5
4	(Ուրբաթ օրերը շոգենաւ մը կամուրջէն ելլալով Խասկ· Գուզկ· Պէյլէր, Չէնկէլ, Վանիք· Գանտ· Ա· Հիսար, Գանլ· Ռ փ· մահ, Բաշապ· ու Պէյքօզ, ժամը 5 30ին Պէյքօզէն նոյն նաւամատոյցները հանդիպելով կամուրջ պիտի իջնայ)	

ՕՃԱՌ

Անուշահոտ օճառ, մորթը կը կակուղցնէ ու լեղի ջուրով ալ կը փրփրի, տեսակը խիստ աղնիւ ու գինը շատ աժան է. կը ծախուի Կ· Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան ։

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ

Ով որ իր մազերուն թափիլը չուզեր, «Այէրի վիկօր» կոչուած մազի անուշահոտ ջուրէն գործածելու է. ուրիշ ամէն տեսակ մազի ջուրերը կամփեղերը՝ որ մազ չի թափելու համար կը ծախուին, բոլորն ալ անօգուտ են. իսկ վիկօրի օգուտը միլիօնաւոր փորձերով տեսնուած է, և Պօլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ ։ Անոնք որ իրենց մազերուն գեղեցկութիւնը կորսնցնելու վրայ են, շուտով գործածեն աս ջուրէն որ'ի վերջոյ չզղջան։ Թափելու վրայ եղող մազերը կը հաստատէ ու կամրացնէ, թափածներուն տեղը մազ կը բուսցնէ երբոր մազերուն արմատը փտասուած չէ, ու ճերմկած մազերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը շիշերուն հետն է. կը ծախուի Կ· Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի Մաղազան ։

ՋՐՀԱՆ

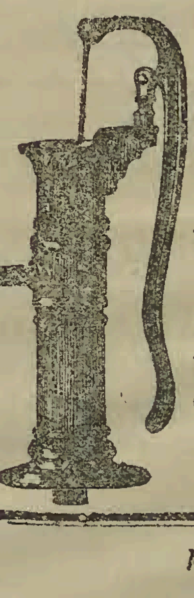

Ամերիկայի ջրհաններ մեծ և փոքր, երկաթէ հաստատուն խողովակներով թէ ջրհորներու և թէ խորունկ հորերու համար աժան գներով կը ծախուի, Կ· Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻԻԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ՂԱԼԱԹԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ

ՓԱՐԻԶՈՒ ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ 1878ի

ՃՕՐՃ ԲՐԱՅՍԻ
(George Price)

ՏԻԵԶԵՐԱՀՌՉԱԿ ԵՒ ԱՆԲՌՆԴՕՏԵԼԻ ԵՐԿԱԹԱՇԷՆ ԵՒ ՊՂՊԱՏԱՇԷՆ
ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԱՐԿՂԱՄՈՒՐՆԵՐ
(ՔԷՖՐ—ՖՕՌ)

Արկղամուրք և բանալիները աշխարհածանօթ Ճորճ Բրայսի գործարան
40 տարիէ աւելի հաստատուած.

NEC PLUS ULTRA
Անուանեալ
ԱՐԿՂԱՄՈՒՐ ԵՒ ԲԱՆԱԼԻՆԵՐ ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ

Գործարանադրոշմ

Կրակի և վառօդի դիմացող
Գօղի անմատոյց
Խարտոցի, ծակող և պատառող գործիքներու դէմ բացարձակապէս ապահով։

Անգղիոյ արքունի Նաւարանի և Դրամատան ինչպէս նաև կառավարական բոլոր գործարաններու և յարկերու յատուկ շինողն ու մատակարարը ։
Ցատկապէս ոսկերչաց, դրամափոխներու և այլ մասնաւորաց համար շինուած արկղամուրներ ։

Այս գործարանին համբաւը աշխարհածանօթ է։ Մինչև՝ ցայսօր եղածներուն վրայ ամէն կերպով գերազանց լինելն անհամար վկայներով և բազմաթիւ մրցանակներով հաստատուած ։

Ճօրճ Բրայսի տրուած վկայականներէն հետևեալը յառաջ կը բերեմ, արդոյ հասարակութեան դատողութեան թողլով ։

ՍՈՍԿԱԼԻ ՀՐԴԵՀ
Ի Ռիօ տը Ժանէյրօ

Տէր. — Իմ կալուածներս վերաին հրոյ ճարակ եղան և դժբաղդաբար ապահոված չէի ոչ գոյքերս և ոչ ապրանքներս ։ Սակայն ձեզնէ գնած Արկղամուրս բացած ժամանակս տետրակներս և թղթերս ամբողջապէս անվնաս գտայ, որուն համար երախտապարտ եմ ձեզ։

Ձեր Արկղամուրին ճիշդ քովը ուրիշ մ'ալ կար, որն որ Գ· Քօցին (Coates) գործարանէն ելած էր. այս վերջինին մէջ գտնուած տետրակներն և կարևոր թղթերն ամենքն ալ այրած էին, մինչդեռ ձեր Արկղամուրն, որուն մէջ կը գտնուէր բացի տետրակներէ և թղթերէ 10 լիպրա (որ ըսել է 3 1/2 օխայէն աւելի) վառօդ, զոր պահած էի հոն կառավարութեան հետ տեղի ունենալիք գործի մը իբր օրինակ ։

Հրդեհէն երկու օր վերջը երբ Բօլիսը բացաւ ձեր Արկղամուրը թէ վառօդը և թէ Արկղամուրին ներքին կողմը բոլորովին անվնաս գտաւ. նա մանաւանդ վառօդը' որ ճիշդ մի և նոյն վիճակի մէջ էր ինչ որ էր հրդեհէն առաջ ։

Ռիօ տը Ժանէյրօ — Ընդունեցէք եւ
8 ապրիլ 1868 — (Ստորագրեալ) Վ· ՍԲԻԻԼԻ

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց և վկայականներու վաւերացման համար, պէտք է դիմել առ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ Գլէվէլանտ գործարանին յատուկ գործակատարն Տաճկաստանի և Պուլղարիոյ համար, Աստ խան թիւ 9· և կամ առ Գ· Մ· ՊԱԼԵԱՆ, վաճառատան Աստ խան թիւ 1 ։